

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από το αίτημα για στρατόπεδα νεοσυλλέκτων
στο αίτημα για περιφερειακά πανεπιστήμια

παρατηρητής

ΛΟΗΣ ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από το αίτημα για στρατόπεδα νεοσυλλέκτων
στο αίτημα για περιφερειακά πανεπιστήμια

παρατηρητής

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1993

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	15
Εισαγωγή	17

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΛΟΓΟΙ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

I. Κατανομή των Πανεπιστημίων στο χώρο	23
α. Πανεπιστήμιο και περιφερειακή ανάπτυξη	23
β. Διάχυση των επιπτώσεων του πανεπιστημίου στο χώρο	41
γ. Κριτήρια για τη χωροθέτηση των πανεπιστημίων	44
II. Σύντομη ιστορική αναδρομή της ίδρυσης περιφερειακών πανεπιστημίων στην Ελλάδα	53
α. Εισαγωγή	53
β. Μη σχεδιασμένη ανάπτυξη των περιφερειακών πανεπιστημίων	59
γ. Σχέση του τόπου μόνιμης διαμονής των φοιτητών με το πανεπιστημιακό ίδρυμα όπου φοιτούν	75
δ. Αίτια της ίδρυσης των περιφερειακών πανεπιστημίων	83
1. Αύξηση ενεργού ζήτησης στην περιοχή	85
2. Πολιτικοί λόγοι	90
3. Από το αίτημα για στρατόπεδα νεοσυλλέκτων στο αίτημα για περιφερειακά πανεπιστήμια	100
4. «Τομές» στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση — πολιτική για την αναβάθμισή της	110
5. Άρση των κοινωνικών αδικιών στο χώρο	113
6. Εθνικοί λόγοι	116
7. Ανάγκη αύξησης των εισακτέων στο πανεπιστήμιο	119
8. Μεταμόρφωση των ρυθμών ζωής - πολιτισμικών προτύπων στην περιοχή	120
9. Ρητορεία-«νομιμοποίηση» επιλογών-προτάσεων	124
III. Περιφερειακά πανεπιστήμια ή πανεπιστήμια περιφερειακής (τοπικής) εμβέλειας	127
α. Προβλήματα που σχετίζονται με τους διδάσκοντες	127
β. Προβλήματα που σχετίζονται με τους φοιτητές	147

γ.	Ακατάλληλες συνθήκες λειτουργίας κατά τα πρώτα χρόνια	149
δ.	Επιδείνωση των προβλημάτων λόγω πολυδιάσπασης	151
ε.	Κάποιες προϋποθέσεις για μια ομαλή λειτουργία των περιφερειακών πανεπιστημίων	156

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

IV.	Μέθοδοι αξιολόγησης των επιπτώσεων των πανεπιστημιακών μονάδων στην τοπική οικονομία	167
α.	Μέθοδοι αξιολόγησης προγραμμάτων	167
β.	Μέθοδοι εκτίμησης επιπτώσεων πανεπιστημιακών μονάδων στην τοπική οικονομία	173
V.	Αξιολόγηση των οικονομικών επιπτώσεων των πανεπιστημιακών μονάδων της Κομοτηνής, της Μυτιλήνης και του Ρεθύμνου	191
α.	Διαδικασία συλλογής – μέθοδος επεξεργασίας των στοιχείων	191
β.	Βασικές παρατηρήσεις από τα στοιχεία των ερωτηματολογίων	195
γ.	Χαρακτηριστικά της πανεπιστημιακής κοινότητας	206
δ.	Καταναλωτικά πρότυπα της πανεπιστημιακής κοινότητας	212
ε.	Επισκέπτες σε μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας	215
στ.	Στάθμιση της βαρύτητας του πανεπιστημίου στην τοπική οικονομία	219
ζ.	Διαφορές μεταξύ των τριών πανεπιστημιακών μονάδων	223
VI.	Αντί Συμπεράσματος	227
VII.	Βιβλιογραφία	237
VIII.	Παραρτήματα	245
A:	Περιφερειακός πολλαπλασιαστής	247
B:	Αποκόμματα εντύπων με κινητοποιήσεις για την ίδρυση πανεπιστημίων	251
Γ:	Πίνακες με δεδομένα για τις τρεις πανεπιστημιακές μονάδες, από την έρευνα πεδίου	245
Δ:	Υπολογισμός περιφερειακού πολλαπλασιαστή για τις τρεις περιφέρειες.	275

ΠΙΝΑΚΕΣ

		Σελ.
I.β.1	Τόπος σημερινής και προηγούμενης διαμονής των εργαζομένων και των σπουδαστών στα Τ.Ε.Ι. Σίνδου, 1992 (σε %)	43
II.α.1.	Τα πανεπιστήμια στην Ελλάδα	54
II.α.2.	Αριθμός φοιτητών κατά πόλη όπου φοιτούν	56
II.α.3.	Αριθμός διδασκόντων κατά πόλη όπου βρίσκεται το πανεπιστήμιο	56
II.β.1.	Αριθμός σπουδαστών κατά εκπαιδευτικό ίδρυμα	67
II.β.2.	Αριθμός σπουδαστών κατά Τ.Ε.Ι.	68
II.γ.1.	Φοιτητές κατά πανεπιστημιακό ίδρυμα και νομό προέλευσης, ακαδημαϊκό έτος 1970-71 (%)	77
II.γ.2.	Φοιτητές κατά πανεπιστημιακό ίδρυμα και νομό προέλευσης, ακαδημαϊκό έτος 1979-80 (%)	78
II.γ.3.	Φοιτητές κατά πανεπιστημιακό ίδρυμα και νομό προέλευσης, ακαδημαϊκό έτος 1980-81 (%)	79
II.γ.4.	Φοιτητές κατά πανεπιστημιακό ίδρυμα και νομό προέλευσης, ακαδημαϊκό έτος 1981-82 (%)	80
II.γ.5.	Φοιτητές κατά πανεπιστημιακό ίδρυμα και νομό προέλευσης, ακαδημαϊκό έτος 1982-83 (%)	81
III.α.1.	Τόπος διαμονής διδακτικού προσωπικού της Νομικής Σχολής του Δ.Π.Θ., Κομοτηνή, 1992	129
III.α.2α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Νομικής (Κομοτηνή) του Δ.Π.Θ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1974/5-1992)	132
III.α.2β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Νομικής του Δ.Π.Θ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	133
III.α.3α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Δ.Π.Θ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1974/5-1992)	134

III.α.3β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του Δ.Π.Θ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	135
III.α.4α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Ηλεκτρολόγων του Δ.Π.Θ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1974/5-1992)	135
III.α.4β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Ηλεκτρολόγων του Δ.Π.Θ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	136
III.α.5α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Μαθηματικών του Π.Κ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1974/5-1992)	137
III.α.5β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Μαθηματικών του Π.Κ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	137
III.α.6α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από την Ιατρική Σχολή (Αλεξανδρούπολη) του Δ.Π.Θ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1974/5-1992)	138
III.α.6β.	Αριθμός διδασκόντων της Ιατρικής Σχολής του Δ.Π.Θ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	138
III.α.7α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Μαθηματικών του Α.Π.Θ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1929-1992)	139
III.α.7β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Μαθηματικών του Α.Π.Θ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές, από την έναρξη λειτουργίας του μέχρι σήμερα	139
III.α.8α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας του μέχρι σήμερα (1966/7-1992)	140
III.α.8β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	140
III.α.9α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1972-1992)	141
III.α.9β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	141
III.α.10α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το Τμήμα Φιλολογίας (Ρέθυμνο) του Π.Κ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1980-1992)	142

III.α.10β.	Αριθμός διδασκόντων του Τμήματος Φιλολογίας του Π.Κ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές	142
III.α.11α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από το ΤΕΦΑΑ (Κομοτηνή) του Δ.Π.Θ. προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1984/5-1992)	143
III.α.11β.	Αριθμός διδασκόντων του ΤΕΦΑΑ του Δ.Π.Θ. κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές, από την έναρξη λειτουργίας του μέχρι σήμερα	143
III.α.12α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από την ΑΒΣΘ-Πανεπιστήμιο Μακεδονίας προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα (1957-1992)	144
III.α.12β.	Αριθμός διδασκόντων από την ΑΒΣΘ-Πανεπιστήμιο Μακεδονίας κατά βαθμίδα σε διάφορες χρονικές στιγμές από την έναρξη λειτουργίας του μέχρι σήμερα	145
III.α.13α.	Μετακινήσεις διδασκόντων από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Πατρών προς κεντρικά πανεπιστήμια, από την έναρξη λειτουργίας μέχρι σήμερα	145
III.β.1.	Ιεράρχηση των Τμημάτων των Πανεπιστημίων με κριτήριο τη βάση που εμφανίζουν για την εισαγωγή των φοιτητών. Έτος 1991.	148
IV.β.1.	Περιφερειακός πολλαπλασιαστής απασχόλησης κατά κλάδο	186
V.1	Σύνολο των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας σε κάθε πανεπιστημιακή μονάδα και εξ αυτών εκείνοι που απήντησαν στα ερωτηματολόγια	193
V.2	Σύνολο ετήσιων δαπανών των φοιτητών, διδασκόντων και διοικητικών κατά πανεπιστημιακή μονάδα (%). Υπόθεση 1η Maximum έξοδα στην περιοχή	196
V.3	Διάρκεια παραμονής των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας στην περιοχή όπου είναι το πανεπιστήμιο	197
V.4α.	Έσοδα-έξοδα των τριών πανεπιστημίων το 1989	199
V.4β.	Προμήθειες των τριών πανεπιστημίων από την περιοχή	199
V.5.	Δαπάνες στην περιοχή σε σχέση με τα εισοδήματα, για την περίπτωση μέγιστης και ελάχιστης παραμονής	201
V.6.	Έσοδα-έξοδα πανεπιστημίου για κατασκευές κτιρίων και εξοπλισμό	203
V.7.	Μετακινήσεις από την περιοχή το χρόνο	205
V.8.	Έξοδα μετακινήσεων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας από την περιοχή του πανεπιστημίου σε σχέση με το σύνολο των εξόδων τους στην περιοχή (%)	208

V.9.	Μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας που κατοικούσαν τα τελευταία 5 χρόνια στο νομό και τους γειτονικούς νομούς του πανεπιστημίου (σε α.α. και %)	209
V.10.	Έξοδα των φοιτητών, διδασκόντων και διοικητικών στις τρεις πανεπιστημιακές μονάδες. Υπόθεση 1η Maximum έξοδα	212
V.11.	Έξοδα των φοιτητών, διδασκόντων και διοικητικών στις τρεις πανεπιστημιακές μονάδες. Υπόθεση 2η Minimum έξοδα	213
V.12.	Κατανομή μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας ανάλογα με τον τρόπο κατοίκησης τους (%)	214
V.13.	Αριθμός επισκεπτών και ημέρες παραμονής τους στην περιοχή, ανα ερωτούμενο και σύνολο (α.α.). Υπόθεση Maximum φοιτητών.	215
V.14.	Έξοδα όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας κατά περιοχή (%). Υπόθεση 1η Maximum έξοδα στην περιοχή	216
V.15.	Έξοδα όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας κατά περιοχή (%). Υπόθεση 2η Minimum έξοδα στην περιοχή	217
V.16.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν επιλεγμένων νομών ως ποσοστό του μέσου όρου της χώρας	218
V.17.	Δαπάνες του πανεπιστημίου και της πανεπιστημιακής κοινότητας ως ποσοστό του ΑΕΠ και Της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης στο νομό, 1989	221
Π.1.	Έσοδα-έξοδα ανα ερωτώμενο το χρόνο σταθμισμένα με βάση τη διάρκεια παραμονής κάθε ομάδας της πανεπιστημιακής κοινότητας στην περιοχή	267
Π.2.	Σύνολο εσόδων-εξόδων το χρόνο όλων των φοιτητών και του προσωπικού. Υπόθεση 1η Maximum	268
Π.3.	Σύνολο εσόδων-εξόδων το χρόνο όλων των φοιτητών και του προσωπικού. Υπόθεση 2η Minimum	269
Π.4.	Γενικά στοιχεία των τριών νομών	270
Π.5.	Πληρωμές Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	271
Π.6.	Αριθμός μετακινήσεων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας από τις τρεις περιοχές το χρόνο	272
Π.7.	Ανάλυση της μισθοδοσίας και των λοιπών δαπανών των τριών πανεπιστημίων, 1989	273

ΧΑΡΤΕΣ

	Σελ.
Π.α.1	Πανεπιστήμια στην Ελλάδα, 1993 57
Π.γ.1	Νοητικός χάρτης της Ελλάδας σχεδιασμένος από φοιτητή της ΑΒΣΘ 84
V.γ.1	Νοητικός χάρτης της Μυτιλήνης σχεδιασμένος από φοιτητή του Π.Α., Μυτιλήνη 211

Συντημήσεις

Α.Ε.Ι.	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Α.Π.Θ.	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Δ.Ε.	Διοικούσα Επιτροπή
Δ.Ε.Π.	Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό
Δ.Π.Θ.	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Δ.Ο.Ε.	Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδος
Ε.Σ.Υ.Ε.	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
Π.Α.	Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Π.Δ.Ε.	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
Π.Θ.	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Π.Κ.	Πανεπιστήμιο Κρήτης
Π.Σ.Θ.	Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης
Σ.Α.Π.	Συμβούλιο Ανωτάτης Παιδείας
Σ.τ.Σ.	Σημείωση του Συγγραφέα
Τ.Ε.Ι.	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Τ.Ε.Φ.Α.Α.	Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

ISBN 960-260-719-X